

**การบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5**

Management of the moral school in the 21st century in Suwankiri Educational
Quality Development Network under the Chiang Mai Primary Educational Service
Area Office 5.

นรชิต แกนุ Norachit Kaenu

จันทรวาย ยมสูงเนิน Junchai Yomsoongnern

ธีระภัทร ประสมสุข Teerapat Prasomsook

สังวาร์ วังแจ่ม Sangwan Wangcham

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

North-Chiang Mai University

g663302028@northcm.ac.th

Received 2025/07/23

Revised 2025/08/21

Accepted 2025/09/02

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) ศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ รวมทั้งสิ้น จำนวน 108 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา มีค่าความเชื่อมั่น 0.96

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการสร้างกลไกลงมือปฏิบัติ ด้านการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการนิเทศ ติดตามงาน และด้านการวางแผนงานคุณธรรม

2) แนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 พบว่า ในแต่ละด้านมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ด้านการวางแผนงาน คุณธรรม คือ ควรมีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่าง โรงเรียนในเครือข่ายหรือเขตพื้นที่เดียวกัน ด้านการสร้างกลไกลงมือปฏิบัติ คือ สร้างความตระหนักรู้ และทัศนคติที่ดีต่อโครงการให้กับครูและนักเรียน ด้านการนิเทศ ติดตามงาน คือ วางแผนการนิเทศ อย่างเป็นระบบ ด้านการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน คือ สร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์และกระบวนการประเมิน โดยใช้กระบวนการ PLC

คำสำคัญ : การบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. , ผู้บริหารสถานศึกษา, เครือข่ายพัฒนาคุณภาพ การศึกษาสุวรรณคีรี.

Abstract

This research aimed to 1) To study the administration of OBEC's Moral Schools in the 21st century by school administrators, and 2) To study the guidelines for developing the administration of OBEC's Moral Schools in the 21st century by school administrators under the Suwannakhiri Educational Quality Development Network, under the jurisdiction of the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 5. The sample group in this research consisted of school administrators, teachers, and experts interviewed, totaling 108 participants. The research instruments included a questionnaire and a structured interview form. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The reliability of the instrument was 0.96.

Research findings revealed that :

1) The study found that the administration of OBEC's Moral Schools in the 21st century by school administrators in the Suwannakhiri Educational Quality Development Network, under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 5, was rated at a high level overall. The average scores, ranked from highest to lowest, were as follows: Implementation Mechanisms, Performance Measurement and Evaluation, Supervision and Monitoring, and Moral Planning.

2) The guidelines for developing the administration of OBEC's Moral Schools in the 21st century by school administrators in the Suwannakhiri Educational Quality Development Network, under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 5, were as follows: Moral Planning: Establish Professional Learning Communities (PLCs) and organize knowledge-sharing activities among schools within the same network or area. Implementation Mechanisms: Promote awareness and positive attitudes toward

the project among teachers and students. Supervision and Monitoring: Develop and implement a systematic supervision plan. Performance Measurement and Evaluation: Build a shared understanding of the objectives and processes of evaluation using the PLC process.

Keyword: Moral School Management, School Administrators, Suwankiri Educational Quality Development Network.

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) มุ่งพาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เข้มแข็งและยืดหยุ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ในการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรม ผ่านการประเมินและมีผลงานด้านวิชาการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีกระบวนการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล รวมถึงปฏิบัติตามคู่มือโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และเป็นแบบอย่างที่ดี (คู่มือมาตรฐานตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ., 2565: 30)

คุณธรรมจริยธรรมถือเป็นรากฐานการพัฒนามนุษย์ ทำให้สามารถใช้ความรู้แก้ปัญหา อยู่ร่วมกับเทคโนโลยีอย่างถูกต้อง เป็นพลเมืองที่ดีและสร้างสังคมสงบสุข ผู้บริหารจึงต้องสร้างและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล (พระครูปลัดณัฐกร ปฏิภาณเมธี, กิตติคุณ ภูสายยาว, 2565: 12) อีกทั้งควรได้รับการปลูกฝังในทุกกระดับเพื่อสร้างความสมานฉันท์และความเจริญก้าวหน้าของประเทศ (กฤติเดช สมตน, 2565: 55–56)

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ต้องสร้างวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นคุณธรรม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน รวมถึงสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่สอดแทรกคุณธรรมในทุกวิชา (คู่มือการจัดกิจกรรม – พัฒนาโรงเรียนคุณธรรม, 2560: ออนไลน์) โรงเรียนคุณธรรมจึงเป็นสถานศึกษาที่ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีความรับผิดชอบ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวพัฒน์, 2558: ออนไลน์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 เป็นหน่วยงานการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่รับนโยบายจาก สพฐ. เพื่อขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ลงสู่โรงเรียนต่างๆ ในสังกัด มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบสถานศึกษาทั้งหมด 98 โรงเรียน โรงเรียนขยายโอกาส 33 โรงเรียน ได้ประกาศวิสัยทัศน์ ไว้ว่า “เชียงใหม่ เขต 5 องค์กรเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา พัฒนาผู้เรียนดี มีคุณภาพ สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน”

โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่บนที่สูงและทิวทัศน์งดงาม นักเรียนส่วนใหญ่เป็นชาติพันธุ์เผ่ากะเหรี่ยง กลุ่มคนดั้งเดิมมีลักษณะนิสัยดี มีคุณธรรม จริยธรรมสอดแทรกจากวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม เนื่องจากความเจริญและค่านิยมได้แผ่อิทธิพลเข้ามาในพื้นที่ ทำให้กลุ่มคนรุ่นใหม่ละเลยวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ละเลยคุณธรรม จริยธรรมอันพึงประสงค์ อีกทั้งพื้นที่สูงดังกล่าวมีความยากลำบากในการเดินทาง ทำให้ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอนอยู่ในพื้นที่ได้ไม่นาน มีการย้ายกลับภูมิลำเนาอยู่บ่อยครั้ง ทำให้เกิดปัญหาบุคลากรขาดแคลน การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนขาดความต่อเนื่อง โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี จึงจัดให้มีการสอนด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กำหนดแนวทางแก้ไขและส่งเสริม พัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม ตามมาตรฐานตัวชี้วัดด้านผู้เรียนของ สพฐ.กำหนด เป้าหมาย ขั้นตอน แนวปฏิบัติ ดำเนินการต่างๆ ในรูปแบบของการบูรณาการ ซึ่งมีได้มีเพียงปัจจัยด้านวิธีการสอนในชั้นเรียนเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับ การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาอันจะนำไปสู่การพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม

จากการรายงานข้อมูล ของ SAR (Self Assessment Report) โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สุวรรณคีรี พบว่า ผู้เรียนร้อยละ 93.69 การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดี ตามที่สถานศึกษากำหนด ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เอื้ออาทรผู้อื่นและกตัญญู กตเวทิต่อผู้มีพระคุณ ยอมรับความคิด และวัฒนธรรมที่แตกต่าง และตระหนัก รู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีผลการประเมิน อยู่ระดับดี (3) ขึ้นไป (SAR. พบว่า ร้อยละ 75 เด็กมีความสุข และแสดงออกผ่านงานศิลปะ ดนตรีและการเคลื่อนไหว มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม อยู่ในระดับ 2 ขึ้นไป จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี ได้ข้อมูล ดังนี้ ผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรม การบริหารโรงเรียนคุณธรรม ต้องอาศัยความร่วมมือจากครูผู้สอนตลอดจน ผู้ปกครอง ชุมชน การบริหารโรงเรียนคุณธรรมต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และ การบริหารโรงเรียนคุณธรรมที่สำคัญจะต้องมีการวางแผนที่ดี เป็นขั้นตอน ง่ายต่อการปฏิบัติ และที่จะขาดไม่ได้ คือ การเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

จากเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน และครูผู้สอน จำนวน 132 คน โรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 รวมทั้งสิ้น 141 คน (ระบบสารสนเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน ครูผู้สอน จำนวน 94 รวมทั้งสิ้นจำนวน 103 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (อ้างถึงใน สมฤดี ชมภูแดง, 2560) และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

1) **แบบสอบถาม** ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ซึ่งมีเนื้อหาและรูปแบบ ดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพ ทัวไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ ในศตวรรษ ที่ 21 . ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 มี 4 ด้าน ได้แก่

1) ด้านวางแผน	จำนวน 10 ข้อ
2) ด้านลงมือปฏิบัติ/ดำเนินงาน	จำนวน 12 ข้อ
3) ด้านนิเทศ ติดตาม	จำนวน 11 ข้อ
4) ด้านวัดและประเมินผลการเรียนรู้	จำนวน 12 ข้อ

2) **แบบสัมภาษณ์** เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 โดยข้อคำถามที่สร้างแบบสัมภาษณ์ นำมาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในตอนที่ 2 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในแต่ละด้าน มากำหนดเป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์

การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ

- 1) ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ และปรับปรุงแบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่ม
- 2) สร้างแบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่ม และเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบ แก้ไข ให้มีความตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม
- 3) นำแบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่มที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา จัดพิมพ์เป็นแบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่มฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้ วิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง และวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 2 ที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับ การบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของบุญชม ศรีสะอาด และคณะ (2561) อ้างถึงใน ชันแก้ว พรหมคำ, 2564 : 80-81)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 การศึกษาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

ตารางที่ 1 แสดงสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง วิทยฐานะ และประสบการณ์การทำงาน

การบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ในศตวรรษที่ 21 ของ ผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับปฏิบัติ		
	x	S. D.	แปลผล
ด้านการวางแผนงานคุณธรรม	4.28	0.78	มาก
ด้านการสร้างกลไกลงมือปฏิบัติ	4.36	0.75	มาก
ด้านการนิเทศ ติดตามงาน	4.30	0.75	มาก
ด้านการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.34	0.75	มาก
โดยรวม	4.32	0.76	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ด้านการสร้างกลไกลงมือปฏิบัติ รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการนิเทศ ติดตามงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ด้านการวางแผนงานคุณธรรม อยู่ในระดับมาก ต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีความรู้ในการนิเทศ ติดตามการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 พบว่า

ด้านการวางแผนงานคุณธรรม มีแนวทางพัฒนา คือ ควรมีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างโรงเรียนในเครือข่ายหรือเขตพื้นที่เดียวกัน ติดตามการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม ในสถานการณ์ที่เป็นจริง มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการขั้นตอน กรอบแนวคิด วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรมอย่างชัดเจน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดทำคู่มือการนิเทศและการศึกษาดูงาน

ด้านการสร้างกลไกลงมือปฏิบัติ มีแนวทางพัฒนา คือ สร้างความตระหนักรู้และทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรมให้กับครูและนักเรียน การสร้างแกนนำนักเรียนเพื่อเป็นแบบอย่าง การจัดนิทรรศการตลาดนัดคุณธรรมเป็นประจำจะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้และแสดงออกถึงคุณธรรมผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย สนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณ เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการนิเทศ ติดตามงาน มีแนวทางพัฒนา คือ วางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ และให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศ สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning Environment) มีการสังเกตการสอน (Peer Observation) ให้ครูได้แลกเปลี่ยนเทคนิคการสอนใหม่ๆ และพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน การนิเทศควรเป็นมิตร เปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็น และตั้งคำถามที่กระตุ้นการคิด เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนอย่างต่อเนื่อง

ด้านการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน มีแนวทางพัฒนา คือ สร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และกระบวนการประเมิน โดยใช้กระบวนการ PLC เป็นเครื่องมือหลักในการติดตาม วัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ร่วมกันวางแผนการประเมินโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เลือกร่องมือประเมินที่หลากหลาย เช่น แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ หรือการสังเกตพฤติกรรม ประชุมสรุปผลร่วมกันเพื่อสะท้อนข้อดีและข้อควรปรับปรุง เพื่อพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 การบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 สามารถอภิปรายผลเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

โดยภาพรวมการดำเนินงานด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก แสดงถึงความเข้มแข็งทั้งด้านการวางแผน กลไกการปฏิบัติ การนิเทศติดตาม และการวัดประเมินผล โดยผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรมอัตลักษณ์และกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เปิดโอกาสให้นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการและแผนการเรียนรู้ควบคู่กับการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับอนุชา สามขุนทด (2566) ที่ระบุว่าความสำเร็จมาจากการสร้างการรับรู้ กิจกรรมต่อเนื่อง และการพัฒนาครู-นักเรียนแกนนำ ขณะเดียวกันการสร้างกลไกลงมือปฏิบัติยังอาศัยความร่วมมือจากครู ผู้ปกครอง และเครือข่ายภายนอก ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับณัฐพร ส่งศรี (2561) ที่พบว่าการมีเครือข่ายและการศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ นอกจากนี้การนิเทศติดตามได้รับการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารให้คำปรึกษาและกำลังใจอย่างกล้าหาญ สอดคล้องกับศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2558) ที่ชี้ว่าการนิเทศเชิงสร้างสรรค์ช่วยพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมได้ต่อเนื่องและยั่งยืน ส่วนด้านการวัดและประเมินผล ผู้บริหารเน้นความโปร่งใสและความเป็นธรรม เปิดโอกาสให้ครูประเมินผลการเรียนรู้จริงของผู้เรียน พร้อมนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับกันตลภัส อชิรปัญญาพันธ์ (2564) ที่เสนอว่าการนำผลประเมินไปวิเคราะห์และพัฒนาช่วยยกระดับคุณธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนอย่างยั่งยืน.

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ด้านการวางแผนงานคุณธรรม มีแนวทางการพัฒนา คือ ควรมีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนในเครือข่ายหรือเขตพื้นที่เดียวกัน พร้อมติดตามการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรมในสถานการณ์จริง โดยมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และจัดทำคู่มือการนิเทศและการศึกษาดูงาน สอดคล้องกับ กันตลภัส อชิรปัญญาพันธ์ (2564) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียนคุณธรรมสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การวางแผนงานคุณธรรมเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ซึ่งรวมถึงการกำหนดนโยบาย การประชาสัมพันธ์ และการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ เพื่อให้การพัฒนาโรงเรียนเป็นไปตามนโยบายและเป็นรูปธรรม.

ด้านการสร้างกลไกลงมือปฏิบัติ มีแนวทางการพัฒนา คือ การสร้างความตระหนักรู้และทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรมให้กับครูและนักเรียน โดยการสร้างแกนนำนักเรียนเป็น

แบบอย่าง และการจัดนิทรรศการตลาดนัดคุณธรรมเป็นประจำ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และแสดงออกถึงคุณธรรมผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายและสนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2558) พบว่า การสร้างความตระหนักรู้และทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรมให้กับครูและนักเรียน การสร้างแกนนำนักเรียนเพื่อเป็นแบบอย่าง การจัดนิทรรศการตลาดนัดคุณธรรมเป็นประจำจะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้และแสดงออกถึงคุณธรรมผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย สนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณ เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ.

ด้านการนิเทศติดตามงาน มีแนวทางการพัฒนา คือ การวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ พร้อมให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศและสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning Environment) โดยมีการสังเกตการสอน (Peer Observation) เพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนเทคนิคการสอนใหม่ๆ และพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน การนิเทศควรเป็นมิตร เปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นและตั้งคำถามที่กระตุ้นการคิด เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ อนุชา สามขุนทด (2566) ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นการพัฒนากระบวนการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา พบว่า การนิเทศติดตามงานควรใช้กระบวนการ PLC และการถอดบทเรียนจากโครงการคุณธรรมเพื่อสร้างประเด็นท้าทายเป็นโมเดลของโรงเรียน พร้อมการศึกษาดูงานและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ใช้เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งการประยุกต์ใช้แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) และจัดทำฐานข้อมูลการบริหารโรงเรียนคุณธรรม.

ด้านการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน มีแนวทางการพัฒนา คือ การสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และกระบวนการประเมิน โดยใช้กระบวนการ PLC เป็นเครื่องมือหลักในการติดตาม วัด และประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง พร้อมกันวางแผนการประเมินโดยใช้กระบวนการกลุ่มและเลือกเครื่องมือประเมินที่หลากหลาย เช่น แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ หรือการสังเกตพฤติกรรม จากนั้นประชุมสรุปผลร่วมกันเพื่อสะท้อนข้อดีและข้อควรปรับปรุง เพื่อพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมาก สอดคล้องกับ ญัฐพร ส่งศรี (2561: 28-65) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ซึ่งได้กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจนและส่งเสริมองค์ความรู้ให้แก่ครูเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

องค์ความรู้

การบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา

เชียงใหม่ เขต 5 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์ สร้างวัฒนธรรมองค์กร และบูรณาการคุณธรรมเข้ากับการจัดการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างเหมาะสมเพื่อเสริมการเรียนรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชน โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 จึงเป็นพื้นที่ต้นแบบในการขับเคลื่อนการบริหารโรงเรียนคุณธรรมที่ตอบโจทย์การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างยั่งยืน.

ภาพที่ 1 การบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

ที่มา : นรชิต แกนุ, 2569.

โดยอธิบายรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

ด้านการวางแผนงานคุณธรรม คือ ควรมีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างโรงเรียนในเครือข่ายหรือเขตพื้นที่เดียวกัน ติดตามการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม ในสถานการณ์ที่เป็นจริง มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการ ขั้นตอน กรอบแนวคิด วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรมอย่างชัดเจน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดทำคู่มือการนิเทศและการศึกษาดูงาน

ด้านการสร้างกลไกลงมือปฏิบัติ คือ สร้างความตระหนักรู้และทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรมให้กับครูและนักเรียน การสร้างแกนนำนักเรียนเพื่อเป็นแบบอย่าง การจัด

นิทรรศการตลาดนัดคุณธรรมเป็นประจำจะช่วยให้ นักเรียนได้เรียนรู้และแสดงออกถึงคุณธรรมผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย สนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณ เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการนิเทศ ติดตามงาน คือ วางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ และให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศ สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning Environment) มีการสังเกตการสอน (Peer Observation) ให้ครูได้แลกเปลี่ยนเทคนิคการสอนใหม่ๆ และพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน การนิเทศควรเป็นมิตร เปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็น และตั้งคำถามที่กระตุ้นการคิด เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนอย่างต่อเนื่อง

ด้านการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน คือ สร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และกระบวนการประเมิน โดยใช้กระบวนการ PLC เป็นเครื่องมือหลักในการติดตาม วัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ร่วมกันวางแผนการประเมินโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เลือกรับเครื่องมือประเมินที่หลากหลาย เช่น แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ หรือการสังเกตพฤติกรรม ประชุมสรุปผลร่วมกันเพื่อสะท้อนข้อดีและข้อควรปรับปรุง เพื่อพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุป และข้อเสนอแนะ

- 1) โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี ควรมีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างโรงเรียนในเครือข่ายหรือเขตพื้นที่เดียวกัน
- 2) โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี ควรสร้างความตระหนักรู้และทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรมให้กับครูและนักเรียน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้คุณธรรมระดับเขตพื้นที่เพื่อพัฒนาชุมชนวิชาชีพครู และแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีร่วมกัน
- 2) ผลักดันนโยบายสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณด้านกิจกรรมคุณธรรมในสถานศึกษา ให้เพียงพอและต่อเนื่อง เพื่อขับเคลื่อนอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) กำหนดแนวทางการนิเทศแบบเปิดกว้าง เน้นพัฒนาครูและการเรียนรู้ร่วมกัน เน้นนิเทศแบบเป็นมิตร กระตุ้นความคิด และพัฒนาคุณภาพการสอน
- 4) กำหนดให้ PLC เป็นกระบวนการหลักในการวัดและประเมินผลด้านคุณธรรมในโรงเรียน เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง มีระบบ และสะท้อนผลการพัฒนาได้จริง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านคุณธรรมระหว่างโรงเรียนในพื้นที่เดียวกันอย่างสม่ำเสมอ

2) สร้างแกนนำนักเรียนและจัดนิทรรศการตลาดนัดคุณธรรม เพื่อปลูกฝังคุณธรรมผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์

3) ส่งเสริมการสังเกตการสอนและจัดทำคู่มือการนิเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนเทคนิคการสอนและพัฒนาหลักสูตร

4) วางแผนและดำเนินการประเมินผลร่วมกัน โดยใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์ และ PLC อย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษางานวิจัย เรื่อง การบริหารงานนิเทศโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

2) ควรศึกษางานวิจัย เรื่อง การบริหารโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนต้นแบบแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

Reference

- กฤติเดช สมตน. (2565) บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 7(4), 1354–1369.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- กันต์ลภัส อธิรปัญญาพันธ์ (2023). *การบริหารโรงเรียนคุณธรรมสังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 7(4), 1354–1369.
- เกรียงไกร ผาตไธสง. (2562) ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*.
- ไกรสร เจียมทอง. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณัฐพร ส่งศรี. (2561) การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3. *การค้นคว้าอิสระ ภาควิชาบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปัทมา ประทุมสุวรรณ. (2561). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้อำนวยการโรงเรียนขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

พระครูปลัดณัฐกร ปฏิภาณเมธี, กิตติคุณ ภูลายยาว (2565). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการสอนภาษาไทยของนักศึกษา สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ปีการศึกษา 1/2562. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*, 15(1), 172-186.

มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. *วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต เทคโนโลยีราชชมงคลธัญบุรี*.

สัตตบุษย์ โพธิรุท (2564) ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 วิทยานิพนธ์ของบัณฑิตวิทยาลัย. *หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*.

สุพัตรา ผลประสาท (2566) ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูคตาหารวิทยานิพนธ์ของบัณฑิตวิทยาลัย. *หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*.

อนุชา สามงคุณ. (2566). การประเมินความต้องการจำเป็นการพัฒนาระบบการบริหารโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา. *วิทยานิพนธ์ของบัณฑิตวิทยาลัย. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*.